Lieta Nr. C75019423
Lietas arhīva Nr. C-0194-23
ECLI:LV:ELT:2023:1207.C75019423.2.L

LĒMUMS
Rīgā 2023. gada 7. decembrī

Ekonomisko lietu tiesas tiesnese Vija Kalniņa izskatīja /nosaukums A/ pieteikumu par prasības pret /pers. A/ un sabiedrību ar ierobežotu atbildību /nosaukums B/ par zaudējumu piedziņu nodrošināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ekonomisko lietu tiesas tiesneses V. Kalniņas 2023. gada 5. decembra lēmumu ierosināta civillieta prasītājas /nosaukums A/ prasībā pret /pers. A/ un sabiedrību ar ierobežotu atbildību /nosaukums B/ mantiskā kaitējuma kompensācijas 67 263,06 *euro* solidāru piedziņu.

[2] Prasītājas celtā prasība pamatota ar šādiem apstākļiem un apsvērumiem.

[2.1] 2017. gada 7. novembrī prasītāja un atbildētāja SIA /nosaukums B/ noslēgusi līgumu Nr. /līguma numurs A/ par darbu veikšanu objektā /objekta nosaukums A/. Saskaņā ar noslēgto līgumu un pārbūves projektu SIA /nosaukums B/ uzņēmās veikt pamatu konstrukcijas nostiprināšanu /ēka A/ /adrese A/. Kā atbildīgo būvdarbu vadītāju objektā atbildētāja norīkoja /pers. A/, kuram bija pienākums nodrošināt kvalitatīvu būvdarbu veikšanu atbilstoši būvprojektam un darbu veikšanas projektam, kā arī pienākums ievērot citus būvniecību reglamentējošos normatīvos aktus un būvizstrādājumu izmantošanai noteiktās tehnoloģijas.

/pers. A/, nolaidīgi izturoties pret saviem profesionālajiem pienākumiem, rīkojās neatbilstoši Būvniecības likuma (redakcijā līdz 2019. gada 12. martam) 17. panta otrajā daļā, kā arī Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumos Nr. 500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 100.5. apakšpunktā noteiktajam. Proti, /pers. A/ pieļāva būvdarbu tehnoloģijas neievērošanu – pamatu tranšejas izrakšanu gandrīz visas rietumu puses sienas garumā (ne mazāk kā 15,57 m no kopējā sienas garuma 22,30 m) un daļēji pie dienvidu sienas (3,72 m no kopējā sienas garuma 15,80 m), kā rezultātā būve tika pakļauta kritiskai slodžu iedarbei uz pamatiem, notika krasa pamatu sēšanās un sienā izveidojās plaisas un konstrukciju deformācijas, kā rezultātā 2017. gada 9. novembrī ap plkst. 14.20 notika daļējs ēkas /adrese A/ konstrukciju sabrukums.

[2.2] 2023. gada 27. oktobrī spēkā stājies /tiesa A/ /datums A/spriedums krimināllietā Nr. /krimināllietas numurs A/, pamatojoties uz kuru /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts par Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem, atņemot būvspeciālista tiesības uz trim gadiem.

Minētajā krimināllietā prasītāja bija pieteikusi cietušā mantiskā kaitējuma kompensāciju 67 263,06 *euro*. /tiesa A/ spriedumā atzinusi, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā sekas iestājušās tieši apsūdzētā darbības rezultātā, taču tā kā apsūdzētais bija būvdarbu veicējas SIA /nosaukums B/ darbinieks, kuru tā bija norīkojusi būvdarbu vadītāja amatā, jautājums par to, kurš ir atbildīgs par zaudējumu atlīdzināšanu cietušajai un kuram ir pienākums tos atlīdzināt, ir izšķirams civiltiesiskā kārtībā.

[3] Prasītāja lūgusi nodrošināt tās celto prasību pret SIA /nosaukums B/, ierakstot aizlieguma atzīmi CSDD datu bāzē atsavināt transportlīdzekli /transportlīdzeklis A/, valsts reģistrācijas Nr. /valsts reģistrācijas numurs A/, un transportlīdzekli /transportlīdzeklis B/, valsts reģistrācijas Nr. /valsts reģistrācijas numurs B/, kā arī apķīlāt SIA /nosaukums B/ norēķinu kontu, kas atvērts AS /nosaukums C/.

Nepieciešamība nodrošināt prasību pamatota ar apstākli, ka kriminālprocesa Nr. /krimināllietas numurs A/ iztiesāšanas laikā SIA /nosaukums B/ /amats A/ /pers. B/ sniedza nepatiesas liecības, kas norāda uz viņa mēģinājumiem izvairīties no jebkāda veida atbildības par notikušo. Tas liek prasītājai uzskatīt, ka, uzzinot par prasības celšanu, atbildētāja varētu atsavināt tai piederošo kustamo mantu.

Motīvu daļa

[4] Iepazinusies ar pieteikumu un lietas materiāliem, tiesnese atzīst, ka prasītājas pieteikums par prasības nodrošināšanu ir apmierināms daļēji, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā ierakstot atsavināšanas aizlieguma atzīmi uz SIA /nosaukums B/ līdzekli /transportlīdzeklis A/.

[5] Atbilstoši Civilprocesa likuma 137. panta pirmajai un trešajai daļai prasības nodrošinājums piemērojams mantiska rakstura prasībās gadījumā, ja sprieduma izpilde bez prasības nodrošināšanas var kļūt apgrūtināta vai neiespējama. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 140. panta pirmo daļu, izlemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu, tiesa vai tiesnesis ņem vērā prasības pirmšķietamo (*prima facie*) formālo juridisko pamatojumu un samērīgumu starp pušu tiesiskajām interesēm.

[5.1] Tiesnese konstatē, ka prasītāja ir cēlusi prasību par mantiskā kaitējuma kompensācijas piedziņu. Tā ir mantiska rakstura prasība (prasība ir novērtējama naudas izteiksmē), un šādai prasībai var piemērot prasības nodrošinājumu.

[5.2] Novērtējot prasības pieteikumā norādītos apsvērumus, tiesnese atzīst, ka prasības pirmšķietamais (*prima facie*) formālais juridiskais pamatojums ļauj izdarīt secinājumu, ka prasības apmierināšanas iespējamība pirmšķietami ir lielāka par tās noraidīšanas iespējamību.

Prasības pieteikumā norādītos apstākļus apstiprina prasībai pievienotais /tiesa B/ tiesas 2022. gada 21. novembra spriedums un /tiesa A/ /datums A/spriedums krimināllietā Nr. /krimināllietas numurs A/, saskaņā ar kuru /pers. A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā saistībā ar pārkāpumiem, kas pieļauti objektā /ēka A/ /adrese A/. Minētais spriedums stājies spēkā 2023. gada 27. oktobrī un tajā izdarītie secinājumi par noziedzīgās darbības faktu un personu, kuru tā pieļāvusi, saskaņā ar Civilprocesa likuma 96. panta trešo daļu ir saistoši tiesai, kas izskata lietu par attiecīgās personas civiltiesisko atbildību.

/tiesa A/ /datums A/spriedumā norādīts, ka apelācijas instances tiesa secina, ka mantiskā kaitējuma kompensācijas apmērs 67 363,06 *euro* apmērā ir aprēķināts, pamatojoties uz pirmās instances tiesai iesniegtajiem dokumentiem, kas pierāda cietušajam (prasītājai) jau radušos zaudējumus krimināllietas iztiesāšanas laikā pirmās instances tiesā (sk. *sprieduma 18.1. apakšpunktu*). Tāpat /tiesa A/ spriedumā ir atzinusi, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas rezultātā sekas iestājušas tieši apsūdzētā (/pers. A/) darbības rezultātā, taču ir jāņem vērā tas, ka apsūdzētais bija būvdarbu

veicējas SIA /nosaukums B/ darbinieks, kuru tā bija norīkojusi būvdarbu vadītāja amatā, līdz ar to jautājums par to, kurš tieši ir atbildīgs par zaudējumu atlīdzināšanu cietušajai (prasītājai) un kuram ir pienākums tos atlīdzināt, izšķirams civiltiesiskā kārtībā (sk. *sprieduma 18.2. apakšpunktu*).

Prasības pieteikumam pievienotie spriedumi pirmšķietami apstiprina to, ka /pers. A/ noziedzīgas darbības rezultātā prasītājai ir radīti zaudējumi. Taču civiltiesiskā kārtībā ir risināms jautājums par to, kurš tieši subjekts ir atbildīgs par šiem zaudējumiem, ievērojot Būvniecības likuma 19. pantā noteiktos būvniecības procesa dalībnieku atbildības noteikumus un apstākli, ka /pers. A/ bija nodarbināts pie būvdarbu veicējas SIA /nosaukums B/.

Prasītāja zaudējumu kompensāciju lūgusi piedzīt no abiem atbildētājiem solidāri, tādējādi saskatot gan /pers. A/, gan SIA /nosaukums B/ atbildību par tai nodarītajiem zaudējumiem. Saskaņā ar Civillikuma 1672. pantu solidāras saistības nodibina ar līgumu, testamentu vai likumu. Saskaņā ar Civillikuma 1674. pantu pēc likuma solidāra saistība nodibinās, kad izpildījuma priekšmets ir nedalāms, un proti, kad tas ir vai nu kāda darbība, vai bezdarbība, tāpat arī kad kāda lieta vairākām personām kopīgi uzticēta glabājumā, patapināta, izīrēta vai ieķīlāta. Tiesneses vērtējumā pirmšķietami izskatāmajā lietā ir iespējama abu atbildētāju atbildība par prasītājai nodarītajiem zaudējumiem.

Ņemot vērā minētos apsvērumus un prasītājas iesniegtos pierādījumus, bet vienlaikus paturot prātā, ka šajā procesa stadijā prasītājas sniegtās ziņas un pierādījumi ir vienīgie, kas ir tiesas rīcībā, un kategoriskus secinājumus par celtās prasības pamatotību izdarīt nav iespējams, tiesnese atzīst, ka prasītājas celtā prasība pirmšķietami ir pamatota un šajā tiesvedības stadijā, balstoties uz prasītājas sniegtajām ziņām un pierādījumiem, prasības apmierināšanas iespēja ir lielāka, nekā tās noraidīšanas iespēja.

[5.3] To, ka prasītājai labvēlīga sprieduma izpilde bez prasības nodrošināšanas varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama no atbildētājas SIA /nosaukums B/ puses, prasītāja pamatojusi ar to, ka /tiesa A/ /datums A/ spriedumā ir secināts, ka /pers. B/ liecinieka statusā un SIA /nosaukums B/ sniegtās ziņas ir pretrunā ar citu liecinieku liecībām un lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem. Tiesa spriedumā norādījusi, ka tās ieskatā šīs personas sniegušās ziņas nolūkā izvairīties no jebkādas iespējamās atbildības.

Tiesneses vērtējumā minētie apstākļi dod pamatu bažām, ka, uzzinot par prasības celšanu pret SIA /nosaukums B/, atbildētāja varētu veikt darbības, lai izvairītos no prasītajai iespējama labvēlīga sprieduma izpildes. Tas secīgi varētu apgrūtināt vai padarīt neiespējamu prasītājai iespējama labvēlīga sprieduma izpildi, ja netiks piemērots prasības nodrošinājums.

[5.4] Celto prasību prasītāja lūgusi nodrošināt, piemērojot Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 2. un 6. punktā noteiktos prasības nodrošinājuma līdzekļus – ierakstīt aizlieguma atzīmes CSDD datu bāzē un apķīlāt SIA /nosaukums B/ kontā AS /nosaukums C/ esošos naudas līdzekļus.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 140. panta pirmo daļu tiesnesim, lemjot par prasības nodrošināšanu, ir jāņem vērā samērīgums starp abu pušu tiesiskajām interesēm, lai prasības nodrošināšanas rezultātā atbildētāja rīcības brīvība ar tam piederošo mantu, naudas līdzekļiem būtu ierobežota tādā apmērā, kādā šāds ierobežojums nākotnē var nodrošināt prasītājas prasījuma apmierinājumu. Lai to sasniegtu, tiesnesim pēc iespējas jāizvēlas tādus prasības nodrošinājuma līdzekļus, kuri vismazāk ierobežo atbildētāja rīcības brīvību ar tam piederošo mantu, bet vienlaikus spēj nodrošināt prasības nodrošinājuma mērķa sasniegšanu, neradot atbildētājam tādu apgrūtinājumu, kas negatīvi ietekmēs atbildētāja mantisko stāvokli, spēju rīkoties ar naudas līdzekļiem un izpildīt saistības.

[5.4.1] Prasītājas lūgums ierakstīt aizlieguma atzīmi uz transportlīdzekli /transportlīdzeklis B/, valsts reģistrācijas Nr. /valsts reģistrācijas numurs B/ ir noraidāms. Tiesnesei pieprasot izziņu no publiski pieejamās datu bāzes CSDD par šo transportlīdzekli, konstatējams, ka tas ir reģistrēts fiziskai personai un nekad nav bijis reģistrēts atbildētājai SIA /nosaukums B/. Nav pieļaujama prasības nodrošināšana, vēršoties pret nesaistītai trešajai personai piederošu mantu.

[5.4.2] Prasītājas celtā prasība ir nodrošināma, piemērojot Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 2. punktā noteikto prasības nodrošinājuma līdzekli, atbilstoši Civilprocesa likuma 138. panta otrai daļai ierakstot Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā aizliegumu atsavināt SIA /nosaukums B/ piederošos transportlīdzekli /transportlīdzeklis A/, valsts reģistrācijas Nr. /valsts reģistrācijas numurs A/.

Tiesnese atzīst, ka aizlieguma atzīmes ierakstīšana uz atbildētajai piederošu transportlīdzekli, ievērojot lietas apstākļus, ir piemērota un ļaus sasniegt prasības nodrošinājuma mērķi – nodrošināt, ka prasītājai labvēlīga sprieduma izpildes gadījumā būs manta, pret ko vērst piedziņu. Tāpat tiesnese atzīst, ka šis prasības nodrošinājuma līdzeklis ir samērīgs pret atbildētājas tiesiskajām interesēm, jo, ierakstot Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā atsavināšanas aizlieguma atzīmi, netiks ierobežotas atbildētājas tiesības transportlīdzekļus turpināt lietot.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 138. panta astotajai daļai, nodrošinot prasību, nosakāma summa, līdz kurai sniedzas nodrošinājums. Prasītāja pieteikumā par prasības nodrošināšanu nav norādījusi summu, līdz kurai jāsniedzas prasības nodrošinājumam, bet tā nevar būt lielāka par prasības summu, līdz ar to nosakāma prasības summas apmērā – 67 263,06 *euro*.

[5.4.3] Prasītājas lūgums apķīlāt atbildētājas SIA /nosaukums B/ kontā AS /nosaukums C/ esošo naudu ir noraidāms, jo šāda prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošana konkrētajā lietā nav samērīga.

Judikatūrā ir atzīts, ka Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 6. punktā noteiktais prasības nodrošinājuma līdzeklis var būtiski ietekmēt atbildētāja kā komersanta komercdarbību (sk. *Latvijas Republikas Augstākā tiesa, Tiesu prakse prasības nodrošināšanas lietās, Rīga, 2015, 37. lpp.*), tāpēc jo īpaši svarīgi, lai šā prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošana būtu samērīga, t. sk. attiecībā uz atbildētājām.

Prasītāja tiesai nav iesniegusi nekādas ziņas un nav norādījusi uz nekādiem apsvērumiem par šāda prasības nodrošinājuma līdzekļa samērīgumu.

Savukārt tiesnesei ieskatoties publiski pieejamā *Lursoft* datu bāzē, secināms, ka atbildētājai SIA /nosaukums B/ 2022. gadā ir bijis apgrozījums 22 999 *euro* un peļņa 7024 *euro*. Pie šādiem apstākļiem tās naudas līdzekļu apķīlāšana kredītiestādē aptuveni trīs reizes lielākā apmērā pilnībā paralizētu tās saimniecisko darbību dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecības jomā, kur ir būtiska pastāvīga naudas līdzekļu plūsma un apgrozījums.

Turklāt tiesnese piešķir nozīmi arī apstāklim, ka tā iemesla dēļ, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 4. punktu prasītāja šajā lietā ir atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, saskaņā ar Civilprocesa likuma 140. panta 2.[1] daļu uz prasītāju neattiecas zaudējumu nodrošināšana. Līdz ar to minētā prasības nodrošinājuma līdzekļa negatīvās sekas atbildētajai ar prasītājas interesi uz prasības nodrošinājumu netiktu līdzsvarotas arī ar Civilprocesa likuma 140. panta 2.[1] daļā paredzēto atbildētājam iespējamo zaudējumu nodrošināšanas institūtu.

[6] Civilprocesa likuma 140. panta 2.[1] daļa paredz, ka gadījumā, ja piemērots Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktais prasības nodrošinājuma līdzeklis lietā, kurā prasības priekšmets ir naudas prasījums, prasītājs nodrošina atbildētājam iespējamos zaudējumus ar iemaksām depozīta kontā. Atbildētājam iespējamo zaudējumu nodrošinājums veicams, iemaksājot zvērināta tiesu izpildītāja depozīta kontā piecus procentus no prasījuma summas.

Minētā norma arī paredz, ka gadījumā, ja persona saskaņā ar likumu ir atbrīvota no valsts nodevas, uz to neattiecas zaudējumu nodrošināšana. Prasītāja saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 4. punktu ir atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas, jo prasība ir celta par noziedzīga nodarījuma rezultātā radušos zaudējumu atlīdzināšanu, līdz ar to uz to neattiecas zaudējumu nodrošināšana.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 137., 138., 140. un 141. pantu, tiesnese

nolēma

apmierināt daļēji /nosaukums A/, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs A/, pieteikumu par prasības pret /pers. A/, personas kods /personas kods A/, un sabiedrību ar ierobežotu atbildību /nosaukums B/, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs B/, par zaudējumu piedziņu nodrošināšanu.

Ierakstīt Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā aizliegumu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /nosaukums B/ atsavināt tai piederošo transportlīdzekli /transportlīdzeklis A/, valsts reģistrācijas numurs /valsts reģistrācijas numurs A/.

Noteikt, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz prasības summai 67 263,06 *euro*.

Pārējā daļā – par aizlieguma atzīmes ierakstīšanu transportlīdzeklim /transportlīdzeklis B/, valsts reģistrācijas numurs /valsts reģistrācijas numurs B/, un sabiedrības ar ierobežotu atbildību /nosaukums B/ naudas līdzekļu apķīlāšanu AS /nosaukums C/ atvērtajā kontā – prasītājas pieteikumu par prasības nodrošināšanu noraidīt.

Lēmums daļā, ar ko apmierināts prasītājas pieteikums, nav pārsūdzams.

Lēmumu daļā, ar ko prasītājas pieteikums noraidīts, var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā 10 dienu laikā no lēmuma izsniegšanas dienas, blakus sūdzību iesniedzot Ekonomisko lietu tiesā un pievienojot maksājuma uzdevumu, kas apstiprina drošības naudas 70 *euro* iemaksu Tiesu administrācijas norēķinu kontā Nr. LV37TREL819045808400B, Valsts kasē.

Tiesnese V. Kalniņa